

ISLAB laboratoriokeskus hyvinvointiyhtymän perussopimuksen ja perustamisen hyväksyminen

Avalt 02.03.2022 § 18

Valmistelija: Janne Niemeläinen, muutosjohtaja, puh. 044 717 9460, janne.niemelainen@kuh.fi

Hyvinvointialueiden perustamisen vaikutus ISLABin organisaatiomuotoon

Hyvinvointialueiden perustamisen yhteydessä diagnostiikkapalvelut on organisoitava uudella tavalla hyvinvointialueella ja hyvinvointialueiden muodostamalla yhteistyöalueilla. Samalla lainsäädäntö velvoittaa hyvinvointialueita sopimaan yhdessä diagnostiikkapalveluiden järjestämisestä. Diagnostiikan järjestämismahdollisuuksiin vaikuttavat hyvinvointialueille asetetut lainsäädännön rajoitteet. Lainsäädännössä on säännelty tarkasti, miten hyvinvointialueiden yhteistoiminta voidaan järjestää. Tämän lisäksi laki säätelee, miten valittu yhteistyömuoto, esim. hyvinvointiyhtymä voi toimia. Myös aikaisempi lainsäädäntö vaikuttaa palveluiden järjestämiseen, esimerkiksi tartuntalain vaatimusten kautta, joiden mukaan tietyt toiminnot vaativat viranomaispäätöksiä.

ISLABin nykyinen organisaatiomuoto ei uuden lainsäädännön mukaan ole mahdollinen useamman hyvinvointialueen omistamana, vaan kuntayhtymät purkautuvat vuoden 2022 lopussa. Tästä syystä tilalle on perustettava uusi yhtiö- tai yhtymämalli.

Hyvinvointiyhtymä on perustettava vuonna 2022, jotta katkeamaton palvelutoiminta voidaan turvata 1.1.2023 alkaen.

Hyvinvointiyhtymän perusteet

ISLAB on valmistautunut usean vuoden aikana SOTE-palveluiden muutokseen tekemällä eri näkökulmista tarvittavia selvityksiä ja vaihtoehtoja. Vuoden 2017 aikana laadittiin selvitys toimimisesta osakeyhtiömallissa, jota vuonna 2019 jatkettiin teettämällä liikelaitoskuntayhtymän arvonmääritys. Kevään 2021 aikana laadittiin vielä rakennevaihtoehtoja kuvaava raportti päätöksenteon tueksi.

Tehtyjen selvitysten ja nyt voimassa olevan sote-lainsäädännön perusteella tehdyn ulkopuolisen arvioinnin perusteella hyvinvointiyhtymä on tarkoituksenmukaisin ja taloudellisin vaihtoehto laboratoripalveluiden tuottamiseksi nykyisten ISLABin omistajien toiminnan siirtyessä hyvinvointialueille.

Nykyisten omistajien tahtotila, linjaukset erityisvastuualueen (Erva) järjestämissopimuksessa

Hyvinvointiyhtymän perustamisen tahtotila on linjattu syksyn 2021 aikana Ervan johtoryhmässä. ISLAB Laboratoriokeskuksen yhtiömuodon muutos hyvinvointiyhtymäksi on kuvattu ja sovittu Erva-järjestämissopimuksessa, joka on hyväksytty järjestämisvastuussa olevien sairaanhoitopiirien valtuustoissa syksyllä 2021 (PSSHP 25.10.2021 § 12, Siun sote 9.11.2021 § 48, Essote 11.11.2021 § 64). Linjausten mukaan hyvinvointiyhtiö tulisi jatkossa tuottamaan laboratoriopalvelut Pohjois-Savon, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueille.

Laboratoriotoiminnan jatkuvuuden turvaaminen

Hyvinvointiyhtiön toimintamallia, hallintoa ja taloutta koskevat säädökset tulevat olemaan hyvin samanlaisia kuin nykyisten liikelaitoskuntayhtiöiden, joten ISLABin nykyinen toimintamalli sopii hyvin pohjaksi hyvinvointiyhtiön toiminnalle.

ISLABin toiminta, sopimukset, sekä olemassa oleva infrastruktuuri (henkilöstö, toimipisteverkosto, tietoverkko, tietojärjestelmät ja niihin rakennetut integraatiot) voidaan saumattomasti siirtää hyvinvointialueille, joten siirto ei aiheuta minkäänlaisia katkoksia palvelun tuottamisessa.

Hyvinvointiyhtiön perustaminen

Hyvinvointiyhtiö perustetaan hyvinvointialueiden välisellä perussopimuksella (Laki hyvinvointialueesta 611/2021 § 59).

Yhtiön perustamisen aikataulu varmistuu osana hyvinvointialueen valmistelutyötä. Keskeistä on varmistaa, että kaikki perussopimuksen vaatimat kokonaisuudet saadaan päätettyä ja sopimusluonnos rakennettua. Valmistelu edellyttää, että laboratoriopalveluiden omistaja hyvinvointialueet muodostavat tulevaisuudesta yhteisen näkemyksen ja vievät toiminnan kehitystä yhdessä eteenpäin.

Valmistelun ohjausryhmä

ISLAB liikelaitoskuntayhtiö on perustanut hyvinvointiyhtiön valmisteluita koordinoivan ohjausryhmän, jonka jäseniksi on kutsuttu hyvinvointialueiden väliaikaisten valmistelutoimielimien (VATE) edustajat. ISLAB valmistelee asiat VATE-käsittelyihin yhteistyössä ohjausryhmän kanssa.

Valmisteluryhmä on tammikuun 2022 kokouksessaan esittänyt päätösprosessille seuraavaa järjestystä ja aikataulua:

- helmikuu: käsittely hyvinvointialueiden väliaikaisessa toimielimessä
- maaliskuu: asian esittely ja periaatepäätös hyvinvointiyhtiön perustamisesta hyvinvointialueiden valtuustoissa

- maalis-huhtikuu: perussopimuksen ja perustamispäätöksen valmistelu

hyvinvointialueiden hallituskäsittelyt

- huhtikuu: hyvinvointiyhtymän perustamispäätös ja perussopimuksen

hyväksyminen hyvinvointialueiden valtuustoissa

- kesä-syyskuu: hyvinvointiyhtymän järjestäytyminen

pakollisten toimilupien hakeminen, palveluiden kilpailutukset

toiminnan ja henkilöstön siirron valmistelu

- syksy/loppuvuosi 2022:

seuranta hyvinvointialueiden hallituksissa ja valtuustoissa

- 31.12.2022 / 1.1.2023 toiminnan siirtyminen uudelle hyvinvointiyhtymälle

liikelaitoskuntayhtymän lakkauttaminen

Hyvinvointialueiden valtuustojen tulee tehdä periaatepäätös hyvinvointiyhtymän perustamisesta, jotta valmistelua voidaan jatkaa ja varsinainen perustamispäätös saadaan hyvinvointialueiden valtuustojen käsittelyyn huhtikuussa 2022. Tällä menettelyllä turvataan laboratoriotoimintojen jatkuvuus vuoden 2023 alusta. Hyvinvointiyhtymän perustaminen edellyttää perussopimuksen valmistelua.

Valmistelutyöryhmänä toimii hyvinvointiyhtymän valmistelua koordinoiva edellä kuvattu ohjausryhmä, johon on nimetty edustajat hyvinvointialueilta ja nykyisistä omistajista sekä ISLABin ylimmästä johdosta.

Oheisaineistona:

- ISLAB taustamateriaali

Päätösehdotus

Väliaikainen valmistelutoimielin:

Aluevaltuusto päättää:

1) käynnistää laboratoriopalvelujen järjestämistä varten Pohjois-Savon, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueiden yhteisen laboratoriotoiminnan hyvinvointiyhtymän perustaminen. Varsinainen perustamispäätös ja perussopimus tuodaan hyvinvointialueiden valtuustojen käsittelyyn huhtikuussa 2022.

2) nimetä Pohjois-Savon hyvinvointialueen neuvottelijoiksi Leila Pekkasen ja Jari Saarisen.

Päätös

Merkitään pöytäkirjaan, että Antti Hedman poistui esteellisenä asian käsittelyn ajaksi klo 13.13-13.14.

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Ahall 16.05.2022 § 85
10/00.04.01/2022

Valmistelija: Valmistelija: Janne Niemeläinen, muutosjohtaja, puh. 044 717 9460, janne.niemelainen@kuh.fi

Tausta

Itä-Suomen laboratorokeskuksen liikelaitoskuntayhtymä (ISLAB) tuottaa laboratoriopalvelut nykyisen Itä-Suomen Erva-alueella Siun Sotelle, Essotelle, Sosterille sekä PSSHP:lle. Hyvinvointialueiden perustamisen myötä diagnostiikkapalvelut on organisoitava uudelleen hyvinvointialueella ja hyvinvointialueiden muodostamalla yhteistyöalueilla. Mahdollisista vaihtoehdoista hyvinvointiyhtymän on ulkopuolisen sekä nykyisten ja uusien omistajien arvioinnin perusteella todettu olevan paras ja taloudellisin vaihtoehto laboratoriopalveluiden tuottamiseksi tuleville hyvinvointialueille. Lainsäädäntö ei mahdollista nykyisen Islab liikelaitoskuntayhtymän perussopimuksen muutosta, jolla liikelaitoskuntayhtymä muutetaan hyvinvointiyhtymäksi. Uuden lainsäädäntömallin mukaisesti tilalle on perustettava erillinen uusi oikeustoimihenkilö, jolla on uusi y-tunnus.

Hyvinvointiyhtymän perustamisen tahtotila on linjattu syksyn 2021 aikana Ervan johtoryhmässä. ISLAB Laboratorikeskuksen yhtymämuodon muutos hyvinvointiyhtymäksi on kuvattu ja sovittu Erva-järjestämissopimuksessa, joka on hyväksytty järjestämisvastuussa olevien sairaanhoitopiirien valtuustoissa syksyllä 2021 (PSSHP 25.10.2021 § 12, Siun sote 9.11.2021 § 48, Essote 11.11.2021 § 64). Linjausten mukaan Islab hyvinvointiyhtymä tulee jatkossa tuottamaan laboratoriopalvelut Pohjois-Savon, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueille.

Periaatepäätös hyvinvointiyhtymän valmistelusta on hyväksytty Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluevaltuustossa 2.3.2022 (§18) ja Etelä-Savon hyvinvointialueen aluevaltuustossa 23.3.2022 (§ 11). Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluevaltuustossa asia käsitellään suoraan päätösasiana toukokuussa 2022.

Hyvinvointiyhtymän valmistelun ohjausryhmä

ISLAB liikelaitoskuntayhtymä on perustanut hyvinvointiyhtymän valmisteluita koordinoivan ohjausryhmän, jonka jäseniksi on kutsuttu hyvinvointialueiden edustajat, nykyiset omistajat ja Islabin muutosta

valmisteleva johto. Työryhmä on kokoontunut 4 kertaa ja on yhteistyössä valmistellut hyvinvointiyhtymän perussopimuksen, jota nyt esitetään hyväksyttäväksi. Luonnos on käynyt kommentoitavana myös hyvinvointialueiden juristeilla ja tekstiä on muokattu saatujen kommenttien perusteella.

Hyvinvointiyhtymän hallintosäännön hyväksyy uuden hyvinvointiyhtymän yhtymäkokous. Hallintosäännön valmistelu on aloitettu ohjausryhmän toimesta syksyn ensimmäistä yhtymäkokousta varten. Hallintosääntö valmistellaan samoin kuten edellä mainittu perussopimus, yhteistyössä kaikkien osapuolten kesken.

Perussopimus

Islab hyvinvointiyhtymä perustetaan hyvinvointiyhtymän jäsenten, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon hyvinvointialueiden välisellä perussopimuksella. Hyvinvointiyhtymä on itsenäinen oikeushenkilö.

Hyvinvointialuelain 59 §:ssä säädetään hyvinvointiyhtymän perussopimuksen vähimmäisisällöstä.

Sen mukaan perussopimuksessa on sovittava ainakin:

- 1) hyvinvointiyhtymän nimestä, kotipaikasta ja sen jäsenenä olevista hyvinvointialueista;
- 2) hyvinvointiyhtymän tehtävistä;
- 3) yhtymäkokousedustajien tai yhtymävaltuuston jäsenten lukumäärästä ja äänivallan perusteista;
- 4) hyvinvointiyhtymän muista toimielimistä sekä niiden tehtävistä, päätösvallasta ja koollekutsumisesta;
- 5) siitä, mikä hyvinvointiyhtymän toimielin valvoo hyvinvointiyhtymän etua, edustaa hyvinvointiyhtymää ja tekee sen puolesta sopimukset;
- 6) jäsenenä olevien hyvinvointialueiden osuudesta hyvinvointiyhtymän peruspääomaan sekä jäsenenä olevien hyvinvointialueiden osuudesta hyvinvointiyhtymän varoihin ja vastuusta sen veloista sekä muista hyvinvointiyhtymän taloutta koskevista asioista;
- 7) hyvinvointiyhtymän hallinnon ja talouden tarkastuksesta;
- 8) hyvinvointiyhtymästä eroavan hyvinvointialueen ja toimintaa jatkavien hyvinvointialueiden asemasta;
- 9) hyvinvointiyhtymän purkamisesta ja loppuselvityksen suorittamisesta; sekä
- 10) talouden ja toiminnan seurantajärjestelmästä ja raportoinnista jäsenenä oleville hyvinvointialueille.

Perussopimuksessa voidaan myös sopia, että sopimuksessa sovituissa asioissa päätöksen tekemiseen vaaditaan määräenemmistö.

Peruspääoma (§ 16)

Perussopimuksen hyväksymisen yhteydessä ei oteta kantaa peruspääoman määrään, vaan siitä neuvotellaan erikseen ja päätetään myöhemmin syksyllä yhtymäkokouksessa.

Äänivalta (§ 4)

Korkeinta päätösvaltaa ja omistajaohjausta käyttävässä yhtymäkokouksessa äänivalta esitetään muodostuvaksi asukaslukupohjaisesti. Tarkasteluperuste on sama kuin nykyisessä liikelaitoskuntayhtymässä. Taulukossa 1 on esimerkki äänivallan jakautumisesta asukaslukupohjaisesti 31.12.2021 tilanteen mukaan.

Taulukko 1

Hyvinvointiyhtymän äänimäärät yhtymäkokouksessa asukasluvun 1.1.2021 mukaan

Jäsen	as. luku 31.12.2021	Äänimäärä	Osuus%
Etelä-Savon hyvinvointialue	131 688	14	25,9 %
Pohjois-Savon hyvinvointialue	248 363	24	44,4 %
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue	163 281	16	29,6 %
Yht.	543 332	54	100 %

Tilikauden tuloksen käsittely (§ 23)

Perussopimuksessa jätetään yhtymäkokoukselle mahdollisuus päättää tilikauden tuloksen jakamisesta myös muun periaatteen, esimerkiksi ostomäärän suhteessa: yhtymäkokous voi päättää, että ylijäämä tai osa sitä palautetaan jäsenille.

Hyvinvointiyhtymän jäsenten yhteinen omistajapolitiikka § 15

Perussopimusluonnoksen mukaan hyvinvointiyhtymän johdolla ja sen jäsenien konsernijohdolla on yhteinen omistajakokous, jossa sovitaan

- yhtymän talouden ja toiminnan pitkän aikavälin strategisesta suunnittelusta
- palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta sekä niihin liittyvästä palvelumuotoilusta
- henkilöstö- ja tukipalvelupolitiikoista (mukaan lukien ICT-politiikka), sekä
- palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.

Luonnoksen mukaan omistajakokouksesta ja muusta alueellisesta neuvottelumenettelystä määrätään tarkemmin yhtymäkokouksen hyväksymässä hallintosäännössä.

Neuvottelumenettelyn taustalla on tarve ja halu syventää omistajayhteistyötä. Hyvinvointiyhtymä ei monen hyvinvointialueen yhteisenä toimijana voi suunnitella esim. toiminnan leikkauksia tai taloudellisia tavoitteita yksittäisen jäsenen kanssa, vaan tarvittavista toimenpiteistä ja tavoitteista on päätettävä yhteisesti ja yhteistyössä alueilla. Laboratoriokustannusten kehitykseen voidaan parhaiten vaikuttaa kaikkien osapuolten sitoutumisella yhtenäisiin toimintatapoihin, joita ovat esim. palveluverkoston erikokoisten toimipisteiden laboratorioanalytiikan tarpeet, toimitilojen vuokrausmenettelyt, logistiset kysymykset jne. sekä yhteisesti tunnistetut, hoitomenetelmien kehittymisestä johtuvat diagnostiikan muutokset.

Perussopimuksen voimaantulo § 37

ISLABin toimilupien, toiminnan, sopimuksien ja tietojärjestelmien siirtäminen saumattomasti ja potilasturvallisesti edellyttää sitä, että hyvinvointiyhtymä perustetaan mahdollisimman pian ja perussopimus tulee voimaan 1.8.2022. Hyvinvointiyhtymän käynnistyminen ja ensimmäisen yhtymäkokouksen järjestäminen tulisi tapahtua viimeistään elokuun 2022 aikana, jotta voidaan käynnistää hyvinvointiyhtymän hallinnollinen ja taloudellinen organisointi. Toiminnan ja henkilöstön tulee pystyä siirtymään saumattomasti uuteen organisaatioon 1.1.2023. Erityisen vaativan tehtävän aikataulutuksessa muodostavat erilaiset laboratoriotointaan kiinteästi liittyvät toimi- yms. luvat, joita voidaan hakea vasta siinä vaiheessa, kun perustamispäätös on tehty ja y-tunnus saatu. Hyvinvointiyhtymälle on toimielinten lisäksi nimettävä väliaikaishallinto, joilla on toimivalta valmistella hyvinvointiyhtymän käynnistymistä. Lupahakemuksiin ja lupapäätöksiin voi mennä useitakin kuukausia. Yhtymän perustamisen jälkeen aloitetaan liikelaitoskuntayhtymän päättäminen samaan aikaan hyvinvointiyhtymän käynnistämisen kanssa.

Valmistelijan päätösehdotus:

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että laboratorion palvelujen järjestämistä varten perustetaan Pohjois-Savon, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueiden yhteinen laboratoriotoinnin hyvinvointiyhtymä, ja perussopimus hyväksytään liitteen mukaisesti. Perussopimus tulee voimaan 1.8.2022. Tuotanto ja henkilöstö siirtyvät hyvinvointiyhtymään 1.1.2023.

Aluevaltuusto valtuuttaa ISLABin johtokunnan ja toimitusjohtajan käynnistämään hyvinvointiyhtymän perustamista varten vaadittavat toimenpiteet.

Esittelijä va. hyvinvointialuejohtaja Pekkanen Leila

Päätösehdotus Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että laboratorion palvelujen järjestämistä varten perustetaan Pohjois-Savon, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueiden yhteinen laboratoriotoinnin hyvinvointiyhtymä, ja perussopimus hyväksytään liitteen mukaisesti. Perussopimus tulee voimaan 1.8.2022. Tuotanto ja henkilöstö siirtyvät hyvinvointiyhtymään 1.1.2023.

Aluevaltuusto valtuuttaa ISLABin johtokunnan ja toimitusjohtajan käynnistämään hyvinvointiyhtymän perustamista varten vaadittavat toimenpiteet.

Päätös Merkitään pöytäkirjaan, että Antti Hedman, Kari Ojala ja Minna Reijonen ilmoittivat esteellisyydestä (HL 28.1. kohta 5) ja poistuivat kokouksesta asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi klo 16.51 - 16.54.

Päätösehdotus hyväksyttiin.

